

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Herfstbloemen.

't Zuid-Limburgsche landschap is niet alleen rijk aan bloemen in Lente en Zomer, maar ook in den Herfst bezit 't 'n schat van bloeiende planten, waardoor 't een heel bijzonder aanzien krijgt.

't Is alweer de groote rijkdom aan kalkzouten welke hierbij op veel plaatsen een groote rol vervult. Wanneer men om dezen tijd van 't jaar ergens in 't Limburgsche Krijtland een der vele heuvels bezoekt, valt al dadelijk op hoe men er ook thans steeds dezelfde plantengemeenschappen bij elkaar vindt.

De mooiste kleuren worden nu tentoongespreid door laaggroeiende soorten. Zacht blauw, teer-violet, fijnrose en wit zijn nu de overwegende tinten.

Tot de aantrekkelijkste planten, die in 't najaar pteksgewijze onze krijtheuvels bedekken, rekenen we de Duitische Gentiaan. Wat is die mooi, als ze daar prijkt met hare tuilen van zacht lila-blauwe bloemen. Willt ge ze in haar volle pracht zien, ga dan nu eens naar de kalkgroeven bij Kunrade; maar stel uw bezoek niet uit, want hier juist is deze specifiek-Zuid-Limburgsche schoone in zulke grootte vertegenwoordigd, dat de kinderen er heel gauw bij zijn om ze af te plukken.

Ge kunt ze ook vinden iets verder Zuidwaarts te Voerendaal, op de heuvels vlak bij de dennen op den Schelsberg en Putberg. Minder groot dan te Kunrade biedt ze nochtans ook hier 'n heerlijken aanblik. Ook hier groeit ze gezellig tusschen witte Parnassia en rose Wilde Thijm.

'n Andere constante begeleidster is de Stengellooze Distel, die er eveneens bij honderdtallen wordt aangetroffen. Haar mooie groote purperpaarse bloem zit in een roset van echte distelbladeren, die diep in het gras verschenen zijn.

Meer dan één exemplaar kan men aantreffen, waarbij 2 tot 3 bloemen op een 20 c.M. langen stengel prijken.

Nog zijn van de partij de Wilde Marjolein met brechte schermen van purperrose bloemen. De aangename geur van haar loof, vermengd met dien van Thijm, doet ons een weinig aan 't parfum van 'n Alpenlandschap denken.

Verder vindt men er steeds 't Duifkruid met z'n zachtblauwe bloemhoofdjes en aardige groepjes van Oogentroost, waarvan ieder struikje beladen is met lieve kleine witte, geel en violet gestreepte bloempjes, die nog al in grootte kunnen verschillen.

't Is maar wat jammer, dat vele dezer krijtflora's-kinderen zoo moeielijk in onze tuinen willen gewinnen — terwijl toch iedere tuingrond in Z.-Limburg vrij veel kalk bevat. We zijn haast geneigd te veronderstellen dat, behalve de invloed van den kalk, er bovendien nog een symbiose met lagere planten in 't spel moet zijn.

Oogentroost, die ook op andere grondsoorten niet zeldzaam is, is 'n halfparasiet.

Dat de Duitische Gentiaan, de Stengellooze Distel en 't Duifkruid in elk geval behoefte hebben aan veel kalk, is op sommige plaatsen heel duidelijk te zien. Zoo o.a. te Crowbeek, dicht bij 't beekje de „Zevensprong", waar door Dr. Klein eene stooris in de krijtformatie is aangeleend. Tot op een meter nauwkeurig is er aan bovengenoemde plantengemeenschap waar te nemen waar of de breuk verloopt. Geen krijt — geen Gentianen noch Distel noch Duifkruid!

En toch brengen ze heel veel kiembaar zaad voort. Ze ontvangen nog voldoende visite van bijen en hommels ter bevruchting. Wel zijn deze

De Geschiedenis van 'n Bunzing.

(Vervolg.)

Wat of 'k in 't Tommerbroek in 'n houtmijt vond?...
'n Jongen Bunzing, wiens geschiedenis ik u vertellen ga.
Hebt ge ooit 'n pasgeboren bunzing gezien?...

Niet?...

Dan ben 'k er zeker van, dat gij U van zoo'n beestje in de verste verte geen voorstelling kunt maken, die ook maar iets met de werkelijkheid overeenkomt.

Op z'n ouders lijkt 't jong heelemaal niet.

Hun onderdeelen en staart toch zijn zwartbruin, rug en flanken ros en zwart-bont in allerlei schakeeringen, omdat 't wolhaar min of meer licht gekleurd is, terwijl de eigenlijke, vrij lange haren 'n zwartachtige tint vertoonen.

De lippen en wangen van vader en moeder Bunzing zijn wit.

En de pels hunner kleintjes?...

Ze is effen vaal-grijs.

Net als die van 'n huismuis of jonge zwarte rat.

Trouwens, ware hun lichaam wat minder gestrekt en hadden ze niet zoo'n onooigelijk klein stompstaartje, ge zoudt op 't eerste gezicht van jonge bunzings willen zweren, dat ge te doen hebt met ratten.

Ook mijn bunzing in 't Tommerbroek deed me dadelijk denken aan zoo'n knaagdier.

Neen, 'n mooi beestje kon 'k m'n vondst niet heeten.

't Dikkoppig, nog blind, hulpeloos wezen maakte geen prettigen indruk, maar toch wekte 't m'n belangstelling op. Reeds 't feit, dat 't dierke zich gansch alleen in 't nest bevond was iets ongewoons.

Bunzings toch plegen met vier, vijf geboren te worden.

Waar mochten de anderen zijn?

'k Heb 't niet kunnen achterhalen, nimmer hun spoor ontdekt.

* * *

Moedertje Bunzing houdt zielsveel van haar kroost, omringt 't met teere zorgen en verdedigt 't tegen iedereen aanval.

Zelfs den mensch, die te dicht haar kraambed mocht

laatste niet meer zoo ijverig in de weer als in de zomermaanden. Ze zitten met haar vleugels over elkaar gekruist, men kan ze gerust over 't bruin pelsje aaien, ze maken alleen een afwerende beweging, door een paar pootjes loodrecht naar boven te slaan.

Bovendien verspreidt zich Distelzaad zoo gemakkelijk vrij ver; 't is immers voor de veiligheid nog met een valscherin voorzien.

Ook nog andere plekken in Z.-Limburg hebben haar planten, die nu hooglijf vieren.

Zoo vinden we langs de Maas, vooral langs haar zuidelijkste oevers, overal de Kleinbloemherfstaster. Onder hare inlandsehe soortgenooten bezit zij de kleinste bloemen, n.l. één c.M. groot; ze zijn zuiverwit met 'n geel hartje, alleen bij 't verwelken worden ze iets roodachtig. 'n Bloempje op zich alleen zou weinig opvallen, maar iedere plant brengt er honderden voort, en is nu als 't ware met sterretjes overladen.

Oorspronkelijk een vreemdelinge, heeft ze zich thans geheel bij ons ingeburgerd. Aan deze snelle verspreiding kan men al wel zien, dat ze niet erg kieskeurig is op de grondsoort.

In cultuur is ze dan ook zeer dankbaar; (aan liefhebbers staan we graag planten af). Trouwens 't is 'n eigenschap van bijna alle Herfstasters, dat ze maar zeer weinig eischen stellen. Haar variëteiten en hybriden-aantal is zóó groot, dat ze heel dikwijls zelfs bij benadering niet te determineeren zijn.

Maar allemaal zijn ze even mooi, vooral in groote tuinen vóór of tusschen heesters van de 2e grootte. Met haar duizenden aschblauwe, rose of witte sterretjes gelijken ze in de verte op 'n sluier of nevel van bloemen. Ook hier hebben we weer alleen die zachte tinten, die zoo wonder harmonieeren met de najaarskreuren.

De Duitsche dichter bezingt deze laatstbloeiende volleggrondsplanten zoo aardig, als hij zegt:

Wenn längst die Sommerblumen starben
Das Jahr enteilt mit schnellem Fuss,
Dann strahlen Sie in vielen Farben
Und künden uns den Abschiedsgruss.

Nuth, 1 Oct.

A. DE WEVER.

'n Limburgsch dier den Limburgers bekend gemaakt van uit Denemarken.

Voor me ligt 'n afdruk van 't „Biologisch Centralblatt“ Bd. XXXIV, n° 1.

naderen, durft ze onverholen toonen dat zijne aanwezigheid niet gewenscht is.

Mama Bunzing in 't Tommerbroek bleek in dit opzicht 'n onvervalschte type van haar geslacht.

'k Stond geen minuut lang nog heur jong te bekijken, of 'k zag haar voor me, boven op de houtmijt, sissend en blazend, met gekromden rug, in den nek liggende ooren, fonkelende oogen en omhooggetrokken lippen, waartusschen 't scherpe gebit me dreigend tegenblonk, tē dreigender omdat de witte tanden zoo fel afstaken tegen 't roode muilvleesch.

Ongewapend als 'k was vond 'k 't geraden weg te gaan.

Trouwens waarvoor 'n kamp te beginnen met 'n wezen, 't welk me natuurlijkerwijze als den belager van zijn dierbaarst bezit moest beschouwen, ofschoon 'k met geen kwade bedoelingen was bezielde?

Ouderliefde, ook in bunzings, weet 'k te apprecieeren.

En 't zou me niet invallen kwaad te doen aan 'n dier, dat den moed heeft z'n familie te verdedigen zelfs tegen een van de „Koningen der Schepping“ waaronder er helaas zoovelen der meening zijn toegedaan, dat 't hun

„*Formica fusca picea* — eine Mooramreise“ luidt z'n titel.

't Is 'n studie van W. Bönner S.J. uit Charlottenlund in Denemarken.

Pater E. Wasmann uit Valkenburg heeft er 'n „Schlussbemerkung“ aan toegevoegd.

Bönner beschrijft 'n mierensoort door hem in 1912 gevonden in de buurt van Kopenhagen.

't Meest verwonderlijke dezer mieren is, dat ze leven in moerassen.

Daarin toch bouwen ze haar nesten.

Deze nesten bestaan uit afgestorven, aaneengekleefd sphagnum en zijn veelal koepelvormig.

Vlak onder den koepel is de z.g. „kamer“, waarin de kokons en larven worden verpleegd.

Van uit deze kamer loopen, kris-kras door elkaar, tal van gangen naar de overige nestgedeelten.

De onderkant der nesten ligt haast gansch in 't water.

't Nestmateriaal is zóó nat, dat er, wanneer men 't opneemt en tusschen de handen samendrukt, 't water uitloopt.

Alléén de „kamer“ is wat droger, alhoewel toch ook vochtig.

Maar 't water zal den bewoonsters niet schaden. De fettig glazende chiline-huid der beestjes is er als 't ware op gemaakt om van water geen last te hebben.

't Is een nog immer onopgelost raadsel waar of deze mieren overwinteren.

's Winters toch moeten de moerassen bevriezen. Pater Wasmann meent, dat ze in den Herfst 't naburige vaste land zullen opzoeken en er haar winterkwartier opslaan in den grond, om in 't voorjaar weer 't moeras te bereiken.

Formica fusca picea komt voor in de moerassen van Noord-Europa en Azië.

Ze huist o.a. ook in Noord- en Midden Duitsland. In 't hoogveen van den Eifel mag ze, volgens Wasmann, beschouwd worden als 'n overblijfsel uit den IJstijd.

Ook in Belgisch Luxemburg zou ze veel voorkomen.

En in Holland?.....

Ook in Holland!

En wel in de moerassen van de hei nabij Heerlen.

Daár is de „Moorameise“ gevonden door Paters Jesuïeten uit Valkenburg of Aalbeek. Exemplaren uit deze streken afkomstig, zijn in 't bezit van P. Wasmann.

Dit alles kan men in bovengenoemde studie van

vrijstaat willekeurig medeschepselen te vernietigen, als die schepselen van rede en verstand verstoken zijn.

Ik dan ging weg, toen de oude bunzing, terecht of te onrecht, me dreigde aan te vallen.

Maar, 'k ben in de volgende weken verschillende keeren nog naar de houtmijt teruggekeerd.

En bij ieder bezoek constateerde 'k met genoegen, hoe m'n bunzing groeide, nicer en meer op mama ging lijken.

* * *

't Kan ongeveer half Juni zijn geweest toen 'k 't nest ledig vond en moeder en kind ontmoette, niet ver van de plek waar zij aan hem 't levenslicht geschonken had.

Van uit den schuilhoek, waarin 'k me verdekt had opgesteld, kon 'k al hun bewegingen volgen.

Behoedzaam, voorzichtig, wantrouwig bij 't minste gerucht, ging de oude sluipend voorop.

Sluipend werd ze door haar jong gevolgd.

Ze waren op jacht.

Zoo nu en dan zag 'k de moeder 'n sprong doen in 't hooge gras.

En dan hoorde 'k iederen keer 'n zacht uitgestooten,